

NÉPÜNK

KERESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
ORADEA
Strada Iosif Vulcan No. 4.
Telephon: 440.

ZSIDÓ HETILAP
Főszerkesztő Felelős szerkesztő
WASSERSTROM SÁNDOR LEITNER ZOLTÁN

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Belföldön: Egész évre hitközségeknek és vállalatoknak 500 Lei, magánosoknak 260 Lei.
Külföldön: 4-2 Dollár, Kc. 120-200, P. 25-15, S. 30-20, Dinár 180-150.

A denunciálások relativitása

Mostanában uton-útfélen sutfogják, de hangosan is kimondják a zsidó uccákban, hogy sok a „denunciás” a zsidó közéletben. Vannak lapok és éldegélnek lapocskák, amelyek kaján kárörömmel csúszogják fel a közvéleményt, hogy denunciásokkal van teli a zsidó közélet, akik miniszteriumokban infézik el, hogy bizonyos helyeken az államhatalom beleavatkozzék az autonóm hitközségek legbensőbb ügyeibe.

Lápunk, — erre tanubizonyosságul szolgálunk legutóbbi számaink, amelyekben az oradeai események kapcsán írtunk erről a témáról — nem helyesli a hatóságok igénybevételét, aminthogy tiltakozott akkor is, amikor például Satumaren neveztek ki a hitközség élére, egy comisía interimaret. Helytelenítették akkor is, amikor a Központi Iroda égisze alatt mentek ilyen „denunciás” feliratok a miniszteriumokba. Tiltakozott elene akkor is, amikor az ilyen beavatkozást azok fogadták hozsannával, akik most naponta ezerszer szüresülnek kéjjel és sziszteggik fogóik között ezt a szót: denunciások...

Nem gyanusíthat meg bennünket senki sem, mintha mi egyik miniszteriumhoz benyújtott beadványt helyesebbnek találnánk, mint a másikat. Mindég helytelenítettük ezt a módszert és ez ad jogcímeket ahhoz, hogy egy kissé boncolgassuk a zsidó közéletnek ezt a rákfénjét, amely épen úgy felburjánzott Szlovákiában, mint Romániában, vagy egyebütt. Hogy mi ennek az oka, arra később még rátérünk. Ezuttal csak a denunciació relativitására akarunk rámutatni. Mert valljuk meg őszintén, hogy bár ez kívül áll Einstein elméletén — mégis nagyon is relativ valami. Hogy csak egy-két példával illusztráljuk. Ha Teitelbaum Joel főrabbi ur Satumaren el akarja foglalni a főrabbiszékét — akkor „műter” a comisía interimare, minden jog ellenére. Ha a Központi Iroda nem lát szívesen egy hitközségi vezetőséget, ahogy az már több ízben előfordult, akkor nyugodtan „denunciálhat”. Ha valahol a rabbinak nem tetszik az elnök, vagy, ha egy a „hivatalos orthodox vezetőséghez” közelálló akar előnyöket a felsőbb állami hatóságoktól, akkor az meg van engedve, sőt hechsért is kap rá, minden további nélkül. Ha az oradeai hitközség jelenlegi elnöke beadvánnyal fordul a miniszterhez, hogy a háza mellett épülő hitközségi vágóházat tegyék ki a város végére, mert különben a „palotája” bérértéke ezáltal csökken. — Ezt lehet. Neki lehet! És, hogy mégse kellessen kimenni a város végére aprómarháat vágatni több ezer családnak és ennek elintézése százazrekbe kerül a hitközségnek — ezt szabad. Ha az oradeai nyugalmazott hitközségi főjegyző azzal rágalmaz, hogy a volt vezetőség „ellopia” a hitközség vagyonát és miniszteri beavatkozást kér, ezt neki szabad. Aki tehát egy táliból eszik cseresznyét a „hatalommal” annak szabad beadványokat küldeni a miniszterhez, annak szabad comisía interimare is kérni, annak szabad bármikor és bárkivel fraternizálni. Például a reghini hitközségben, hol az orthodox hitközség, hol

pedig az Izr. Központi Iroda vezetősége kér miniszteri beavatkozást. Vagy Munkácson, ahol a munkácsi rabbi, úgy változtatja a miniszterileg kinevezett hitközségi vezetőséget, mint más a fehérműjél. Ugyanez a helyzet számos más podkarpatsi hitközségben. Mindezeket és más hasonló fajtájú jelenségeket nem ütközik meg senki.

De, ha valaki olyannak nem tetszik egy hitközség gazdálkodása, aki nem fuj egy követ velük — akkor kész a „denunciás”. Relativ valami lett ez a „módszer” szó is. Amit szabad Jupiternek... című régi közmondás nagyon aktuális lett a zsidó közéletben is. Főrabbinak, a hozzájuk közel állóknak, Irodának és hasonló „szerv” nek mindent lehet és mindent szabad. Ők akkor fordulhatnak a miniszteriumhoz beavatkozásért, amikor és ahányszor akarnak. Másnak azonban nem szabad. Tehát van egy bizonyos „magasabb” erkölcsi „törvény”, amely nem mindenkire vonatkozik. Ha valaki, vagy egy bizonyos kottéria, akár Oradean, akár Satumaren, akár Clujon — de úgy hisszük, még Szlovákiában is, így van — „jóba van” bizonyos körökkel, akkor nekik mindent szabad, — másoknak meg semmit és ha más tesz az — denunciació.

Olyan sötét reakció (nem vallási kérdésről van szó) ütötte fel fejét az utódállambeli zsidóság körében, amelyre példa még nem volt. Eddig napvilágra kibujni nem merő, kétes és turbulens elemek kerültek az élre sokhelyütt. Rendszerint olyanok, akiket az anyagi konjunktúra, vagy egyéb hasonló „kvalifikáció” juttat az élre, most meg azt arrogálják maguknak, hogy karmesterei legyenek a zsidó közéletnek. Pedig erre sem erkölcsi bázisuk, sem egyéb adottságok nem predestinálják őket.

Sötét korrupció és ezzel kapcsolatos reakció üli meg a zsidó közéletet. Gyűlölködés, rágalmozás, egymás hajszolása napirenden van. És ebben épen azok viszik az első szót, akik azonnal peresítést kiáltanak, ha nem az ő egyéni vagy klikk-érdekeik védelmére emel valaki szót.

A zsidó közélet és elsősorban a hitközségi belélet eme rákfénjének okát abban a fájdalmas jelenségben kell keresnünk, hogy hiányzik mindenünnen a megfelelő rabbi és

más szellemi autoritás, aki megálljt merészellen kiáltani a kiéleződések eme örvényében. Hiányzik az érő, amely összéb hozza, szolidarisabb együttműködésre tudja, — még az elvek fenntartásával is, — kovácsolni az annyi veszedelmektől fenyegetett zsidó testvéreket, egy magasabb ideál és célkitűzés érdekében. Megértő, okos engedékenység és komolyabb meglátású közeledés helyett, fájdalom, legtöbbször a rövidlátó bosszúállás, a fölénykedés vágya, a mások lepecskondozásának és megsemmisítésének törekvése mérgezi meg a lelkeket.

Mi volna tehát ezek után a teendő? Csakis egy út. Végre tisztességes alapszabályokat készíteni mindenütt, megfelelő választójoggal, hogy ne lehessen senkit sem kirekeszteni a zsidó közéletből, aki jogosult, hogy érdeklődhessen a zsidó közösség ügye iránt, vagy azt, aki nem egy követ fuj azokkal, akik a Központi Iroda, vagy egyéb „szerv” kegyeit bírják. Csak is egy proporcionális alapon álló alapszabálymódosítás, amely a hitközség terheiből résztkerő minden réteget megfelelően képviseltet a hitközségi életben és vezetésben, szüntetheti meg a vizsályokat és anomáliákat. Alapos, körültekintő jogszabályok szükségesek, amelyek eleve lehetetlenné teszik a denunciaciót — mindenki számára.

Félünk attól a perctől — de sajnos be fog következni, amikor sokkal részletesebben kell megvilágítsuk a zsidó közvélemény előtt azt a közéleti dzsungelt, amelyben rendkívül sok szenny és undorító egyéni érdek húzódik meg. De kénytelenek leszünk vele, — nem szívesen bár, — mert egyszer végre tisztán kell lássa az utódállamok zsidó közvéleménye, hogy kik az igazi denunciások és kik fraternizálnak, kik szaladnak minden percben az államhatalomhoz, ha az ő érdekeik, úgy kívánja. És épen ezek betyárkodnak a fórumon, a sajtóban és épen ezek kiáltanak boldog-boldogtalanra „denunciások”. Sajnos, ezekből a közéleti fergékből sok van és csapjaik messzire nyulnak, annál is inkább, mert pénztől szörösek és a moral-insanitytól nyirkosak. Egyszer rájuk világítjuk majd mégjobban a napfényes nyílósnosság sugarát, hogy visszavonuljanak oduikba, ahol csak bűn tenyészik és alfasság burjánzik.

Akkor tisztán látja majd mindenki — kik az igazi denunciások!

A Jeruzsálemben elhangzott halálos ítélettől hangos még mindig a világ

Jeruzsálem. A közvélemény nem tud napirendre térni a Stavsky ellen elhangzott justizmord fölött. Nem tud, de nem is akar senki sem hallgatni, akiben zsidó lelkiismeret él. Az egész világon mozgalmak keletkeznek, népgyűlések szerveződnek, brosurák, röpiratok és sajtóközlemények jelennek meg, amelyek mind egy-egy kiálló tiltakozást jelentenek a halálos ítélet ellen. A zsidó társadalom minden rétege bekapcsolódott ebbe a tiltakozó demonstrációba, sőt a nemzsidó világ is felfigyelt és elítéli ezt a világos politikai tendenciával életrehívott halálos ítéletet.

Stavsky kiszabadításának érdekében alakult mozgalom élén Palesztina országos grand-rabbija, Kook főrabbi áll. Az ítélet kihirdetése után a főrabbi több, mint 100 táviratot küldött széjjel a világ minden tekintélyes hitközségeihez, rabbijaihoz és vezető zsidó személyiségeihez, a következő szöveggel: „Stavsky ártatlan. Küzdjenek minden erővel az igazság győzelméért!” — A főrabbi ugyanazak táviratot küldött a nagybritániai anglikán egyház fejéhez, Canterbury érsekhez, a következő tartalommal: „Az Ábrahám Stavsky ellen hozott halálos ítélettel kapcsolatban hozom

szíves tudomására, hogy ez az ember ártatlan. Kérem Önt szívem mélyéből, hogy a szent igazság és jog, valamint Anglia becsülete nevében, amely számomra is drága, harcoljon kiszabadítása érdekében." A főbbi ezenkívül felhívást intézett az összes zsidó pártokhoz, amelyben drámai hangon kéri őket, hogy szüntessék be egymás között a testvér-harcot.

Palesztinában egyébként teljes nyugalom uralkodik. Ugy a Hiszadruth munkásszervezet, mint a Revizionista Unió nyugalomra inti pártjait és óva inti őket a zavargásoktól. A Revizionista Unió azonban nem mulaszt el egyetlen lehetőséget sem, hogy a sajtó és szervezete útján a legélesebb harcot folytassa az ítélet ellen — Stavsky kiszabadításáért.

Jabotinsky, az ítélet kihirdetése után táviratot intézett az elítélt Stavskyhoz. Táviratában ezt írja: „Meghajlunk hősiessége előtt ebben a rettenetes tűzpróbában. Meg vagyunk győződve róla, hogy bátorsága nem fog ellankadni, mi folytatni fogjuk a harcot a győzelemért.”

Az amerikai sajtó örültségnek nevezi az ítéletet és a Dreyfus-perhez hasonlítja. — A „Neue Freie Presse” is elítélőleg nyilatkozik az ítéletről.

Zwi Rosenblatt egyébként, akit a bíróság felmentett a gyilkosság gyanúja alól, Lengyelországba szándékszik utazni, hogy ott részt vegyen elítélt társának szabadlábra helyezése érdekében folytatott akciókban. Sima Arlosoroff asszony külföldre távozott kihallgatása után.

Az Arlosoroff per tehát még nem ért véget, hanem ezután kezdődik el . . .

— **Zsidók — Peruban.** Az inkák régi királyságában alig tesz ki 700-at a zsidók lélekszáma. A fele ebből Limában, a fővárosban él, míg a többi el van szórva az ország különböző vidékein. Mint a többi délamerikai kis államok zsidósága, az itt élő zsidók is főként Besarábiából vándoroltak be és csak egy igen kis hányadukat tekintik benszülötteknek. Még ma is vannak Besarábiában kis városok, amelyek úgy néznek ki, mintha Peruban lennének. A lakosság folyékonyan beszél például Botosaniban is spanyolul, mert sokan egykor perui lakosok voltak. — Besarábiai zsidókon kívül élnek Peruban lengyel, szíriai és palesztinai zsidók is. A zsidók többsége kiskereskedelemmel és kisiparral foglalkozik. Rövid idő óta mozgalom indult egy zsidó mezőgazdasági kolonizáció létesítése érdekében, amely azonban független attól a fellendüléstől, amely az utóbbi időben a mezőgazdaság terén Peruban mutatkozik. — Politikai tekintetben sem rossz a perui zsidóság helyzete. Antiszemitizmusról itt nem is lehet beszélni. Társadalmi tekintetben a zsidók igen barátságos viszonyban élnek az ottlakó népekkel. Ehez nyilván az is hozzájárul, hogy legtöbbjük cionista és így nem kapott közöltük lábra az asszimiláció. — Limában egy héber nyelvű iskola van — gyermekkerület, amelyet a zsidó nők szervezete tart el és irányít. A németországi események a perui zsidóság körében nagy visszatekintést szültek. Mozgalom indult, hogy a menekült német zsidóság egy részének bevándorlását lehetővé tegyék.

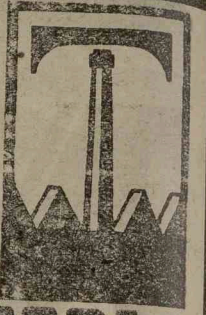
— **A hitlerista agitáció románok ellen is folyik Besarábiában.** Mult heti számunkban megírtuk, hogy a cuzista agitátorokkal való kolaboráció és a külföldről való pénz folytán milyen óriási mérvet öltött a hitlerista agitáció Besarábiában. Most újabb esetekről kell hírt adjunk. Nemrég tudomására jutott a sziguranca vezetőjének, hogy Robert Knauer és Alfréd Meiser nevű német alattvalók, mint kereskedelmi utazók hitlerista röpiratokat osztogatnak a német kolonisták között, amelyekben a román állam törvényeinek megtagadására szólítják fel őket. Knauert és Meisert elfogták és átítették a határon. — Ugyancsak a hitlerista agitációval kapcsolatosan egy érdekes feljelentés érkezett a Chişinău-i ügyészséghez. Adina Vitelaru, az Ementhal-névi német kolónia őrvezetőjének a felesége elmondja beadványában, hogy ő német eredetű és néhány éve boldog házasságot kötött az őrvezetővel. Néhány hónapja, hogy egy új lelkész érkezett a kolóniára, aki megérkezése után pár nappal elhívta őt és felhívta arra,

Ismeri Ön a TELLMANN szövetet?

Ha nem —
ugy **kérje** minden posztókereskedésben
csakis a

TELLMANN VILMOS ÉS TÁRSAI RT.

brasovi posztógyár által gyártott
kiváló minőségű szövetkülönlegességeket!
Meg fog győződni, hogy gyártmányait egyetlen posztógyár
termekéi sem mulják felül!

hogy váljon el az urától, mert az román és a románok pedig nem „tisztá árják”. Vitelarué természetesen ezt megtagadta, azonban a lelkész nap, mint nap újabb felhívásokat intézett hozzá. Május 17-én azonban, amidőn az urával együtt a templomba érkezett, a lelkész azon indokolással, hogy hitehagyott van a templomban, félbeszakította a misét, majd midőn az őrvezető ez ellen tiltakozott, néhány ifjú hitlerista tetlegesen bántalmazta úgy őket, mint a segítségükre siető csendőröket is. Az ügyészség vizsgálatot rendelt el ezen ügyben, amelynek eredményét érthető érdeklődéssel várják.

Halálos kimenetelű antiszemita zavargások Varsóban

Varsó. — Az egész ország a szélső jobboldali antiszemita szervezetek terrorja alatt áll. Különösen a fővárosban, Varsóban öltöttek súlyos méreteket a zavargások, amelyek csak egy szükségszerű fázisa volt Pierratki belügyminiszter meggyilkolása. Az elszabadult szélsőjobboldali elemek már nem elégedtek meg a zsidók között folytatott pogrommal, hanem egy lépéssel tovább mentek és a hatalom után nyujtották ki kezüket. Meggyilkolták a lengyel belügyminisztert.

Az elmúlt hét Varsóban az antiszemita terror jegyében zajlott le. Erre az időre esett Goebels német propagandaminiszter varsói látogatása is, amelyet az antiszemita szintén tüntetésre használtak fel, noha a zsidó szervezetek tiltakozógyűléseit betiltották. A varsói mentőegység stálistikát adott ki, amelyben a zavargások következtében korházi segélyre szoruló zsidó áldozatoknak neveit hozza nyilvánosságra. A sebesültek között számos gyermek és fiatal diák is van. Jecheskiel Dolman 35 éves zsidó kereskedő súlyos fejsebei következtében — meghalt.

Az antiszemita sorra látogatták a zsidó nyilvános helyeket. Romboltak és zúrtak mindenütt. Minden zsidó kinézésű járókelőt bántalmaztak. A zsidó lakosság között pánik félelem uralkodik.

Vilnából hasonló hírek érkeznek. Egy antiszemita csoport 6 zsidót megtámadott az uccán és súlyosan bántalmazták őket, úgy hogy az egyik sérüléseibe belehalt.

A lengyel kormány hír szerint elhatározta, hogy internálótáborokat állít fel az ország rendjét és a lakosság békéjét megzavaró antiszemita, szélsőjobboldali huligánok számára. A rendőrség számos szélsőjobboldali politikusot vett őrizetbe.

Streicher zsidó programja. Nürnberg. Julius Streicher lapja, a „Stürmer” eddig sohasem mulasztotta meg el, hogy valamilyen formában ne vetette volna fel a zsidók kérdés megoldását. Legutóbb azonban már pontokba foglalva tárja a világ elé megoldási tervét, amelyet az egész árja világnak figyelembe ajánl. E szerint el kell kobozni a zsidók vagyont, gazdasági bojkottot kell ellenük szervezni, természetesen meg kell fosztani az összes zsidókat jogaiktól valamennyi árja országban, miit idegen néptől, korlátozni kell a zsidó származású polgárok jogait is, végül pedig teremteni kell egy zsidó államot kényszerletelepítés által egy megfelelő nagy területen árja kontrol mellett. Minthogy pedig erre a célra Palesztina nem megfelelő, Streicher ur Madagaskart ajánlja. A tervet indokolását a „Stürmer” más cikkeiben adja, amelyben kifejti, hogy a zsidók született

bűnözők. Mint ilyenek ellenségei minden emberi és isteni rendnek. Az ilyen bűnözőket pedig el kell távolítani az emberi társadalomból. Akár úgy, hogy börtönbe zárjuk, akár úgy, hogy lefejezzük, vagy villamosszékbe ültetjük őket. Közeledik az idő, amikor az egész világ ítéletet fog mondani az egész világot befolyó zsidó gangsterek fölött.

Főbírósághoz elvitt Carei zsidósága

Még mindig nem simultak el az ellenítetek a hajasok és a parókások között

(Carei. Saját tudósítónktól). Legutóbbi számunkban részletesen foglalkoztunk a carei hitközség askenaz és chassid csoportjai között dúló viszályokkal. Megírtuk, hogy a kultuszminiszterium rendeletet adott ki, mely szerint a saját hájat viselő zsidó asszonyok férjei is aktív és passzív választójoggal rendelkezhetnek a hitközség belételeiben. A Központi Iroda azonban a miniszteri rendelet ellenére kimondta, hogy továbbra is csak a parókás asszonyok férjei szavazhatnak és szólhatnak bele a hitközség vezetésebe. A chassid csoport ezenkívül mindent megmozgatott, hogy visszavonassa a miniszteri rendelkezést, intervenciója azonban balsikerrel járt, mert a kultuszminiszterium újra átírt a carei hitközséghez és értesíti a vezetőséget, hogy csak azok bírhatnak szavazati joggal, akik respektálják és megfelelnek a 21/22/1922-ben jóváhagyott alapszabályoknak. Ebben az alapszabályban pedig tudvalevőleg szó sincs hajasok, vagy parókások közötti különbségről a szavazati jog gyakorlását illetőleg.

Az ellentéteket még jobban növelte, hogy a chassid párt f. hó 17-ére nagy népgyűlést akart kirozsakolni, amelyet egyébként a Központi Iroda is elrendelt, de a hatóság nem adta meg a gyűlésre az engedélyt, mert a kérvényt későn nyujtották be. A chassidok emiatt újra erős kampányt kezdtek az askenazok ellen.

A carei hitközségi élet központi rugója ezidő szerint a főbírósághoz fordulás kérdése. A jelek szerint azonban éppen ezen a ponton fognak elsimulni a hullámok és nyeri vissza a békéjét Carei zsidósága. Az elmúlt héten ugyanis Weinberger Sámuel elnök vezetése mellett 11 tagú küldöttség kereste fel Horovitz Ábis szaploncai főbírót és hívták meg a főbírósági állás betöltésére. A küldöttség tagjai voltak: Herschkovits József, Klein József, Rosenberg Jenő, Róth Dezső, Róth Lipót, Róth Lajos, Spitz József, Winkler Nándor, Spitz Rudolf és Wohl Jakab. — Horovitz Ábis veje a híres szőlősi Weisz főbírónak, aki a világhíres rapsocai volt főbírósági unokája.

Horovitz Ábis főbírósági minden valószínűség szerint elfogadja a felajánlott főbírósági széket, amely attól eltekintve, hogy békét teremtené a carei hitközségben, mert a zsidóság minden rétegében osztatlan szeretetnek és megbecsülésnek örvend, de jelentős hasznát is hozza a városnak, mert nagy látogatottságot jásivát tartana fenn.

Horovitz főbírósági apósa, Weisz szőlősi főbírósági egyébként szombaton, f. hó 23-án nagy drosét tart a carei nagytemplomban, amely elé már is élénk érdeklődéssel tekint Carei zsidósága. (Dr.)

HETI GLOSSZÁK

Korbács és bitófa

Kétségtelen, hogy Palesztina ma a világ érdeklődésének homlokterében áll. Ezt az érdeklődést azonban merőben két ellentétes lényező váltja és váltotta ki. Egyrészt áll a zsidó építés heroikus teljesítménye, amely városokat épít, mocsarakat szárít és győzelmesen halad előre a zsidó honalapítás útján, másrészt pedig áll az angol hipokrizis, az angol perfidia és gyarmatpolitika, amely nem tekint semmire és kéréhetetlenül tapos le minden eredményt, amit zsidó kezek a természetlen sziklákon és a homokos pusztaságokban elértek.

Az angol gyarmatpolitika nem tekint semmire. Ha kell bitófát állít, ha kell korbácsoltat, ha kell sortüzet diktál és kinyitja a börtönök ajtajait. Mindent aszerint, hogy érdekei hogyan kívánják. Adott szó? Történelmi felelősség? Jámbor szavak, Lehetnek ugyan társadalmi érintkezés kitűnő formái, de nem arra jók, hogy a gyakorlatban is valóságokká legyenek. Ellenkezőleg.

Szinte az örülettel határos azonban már az a szégyentelenség, ahogyan az angol gyarmatpolitika keresztülgazól saját szaván, amint leplezlenül megmutatja imperiális ábrázatát. Nincs kímélet, kegyelem senki számára, aki csak halvány kifejezést mer adni elégedettségének, aki reklamálni meri az adott szót. Az egész világ zsidósága felhőrdült, amidőn a palesztinai kormány olyan szigorításokat léptetett életbe a zsidó bevándorlás elé, amely egyet jelent a zsidó országépítés tagadásával és megsemmisítésével. A palesztinai zsidóság is felemelte tiltakozó szavát és nyilvános demonstrációk útján foglalt állást a palesztinai kormány mandátumszegő politikája ellen. És mit tett ekkor a kormány? Talán honorálta a zsidó tömegek követelését és kitérte Palesztina kapuit? Oh nem! A börtönök kapuit tárta ki inkább, hogy a zsidó fiatalokat közelebből is megismeresse az angol civilizáció eszközeivel. A bíróság pedig teljesítette kötelességét és ítélkezett. Négy fiatal zsidó ifjút 3 havi börtönre ítélte, mert bátrak voltak kérni a zsidó nép jogait, egyet pedig, aki alig töltötte be a 14 évet — 12 korbácsütésre ítélte. A gyermek sirva fakadt az ítélet végrehajtása során. Zokogott a gyermek, mire a bírósági elnök kijelentette: Igaz, hogy súlyos ez az ítélet, de ha enyhébb eszközökhöz nyulnak, úgy azok eredménytelenek maradnak. Korbácsot kell tehát használni, hogy leterjék az áldatlan büntözést, amely megfertőzi a gyermekek lelkét és az ország biztonságára tör. Korbács kell, ha a zsidó ifjú szót emel a zsidó bevándorlás mellett és azt kiáltja, hogy tárják ki Palesztina kapuit.

Firenze zsidói...

Irtá: Leitner Zoltán.

Az Arno partjain ódon házak. A firenzei dóm körül bámulatos műemkek állítják meg az arrajárót. Azonban, ha a zsidóságot keressük, a multat, akkor a gettó nyomait kell nyomoznunk. Azoknak a kis ékszer és ötvösszűtelek nyomait, amelyekben meghúzódta a reneszánsz névtelen zsidó művészei, Firenze régi dicsőségének zsidó téglahordozói. A néma paloták tövében kell felnézni rájuk abban a hitben, hogy itt éltek a XV. században azok a nagy bankárok, akik a Medici család finanszírozói voltak.

1428-ik esztendő történelmi dátum a firenzei zsidóság történelmében. Ekkor gyűltek össze falai közé az összes olaszországi zsidó hitközségek megbízottjai, hogy megtárgyalják annak módozatait, miképpen lehetne kivédni a zsidóságot ért üldözéseket. 1437-ben érdekes esemény történik. A város felkéri a zsidó bankárokat, hogy segítsék abbéli törekvésüket, hogy az évi kamatot, amely nagyon nyomja a lakosságot, 20% ra nyomják le, mert a nem zsidó bankárok e ténykedése nagyon felháborítja a nép széles rétegeit. De e segítségért nem kapnak valami különleges jót, legfeljebb annyit, hogy 10 évre szóló letelepedési engedélyt adnak nekik és az iparüzéshez jogokat.

BUZIAS-GYÓGYFÜRDŐ

(ROMÁN NEUHEIM)

páralan szénsavas radioactiv sós-vasas forrásvizekkel.

Biztos gyógyhatás: Szív és verőingési zavaroknál, vesebaj, vérszegénység, izomcsúsz, hólyaghurut és kimerő eszes idegesség esetén.

Női betegség: a változásos zavarok, fertőző betegségek, mérgezések nyomán fellépett idegbajok (Tabes, etc) eseteiben legjobb eredménnyel. Természetes szénsavas sós-vasas fürdők, ivókurák, szakszerű orvosi kezelés.

Kitűnő konyha — Elsőrendű szállodák

Diétás penziók mérsékelt árákkal. Új modern uszoda, napfényes stranddal.

Fürdőidény: Május 15-től, október 1-ig

Prospektust, felvilágosítást szívesen küld:

Muschong Buzias Gyógyfürdő Részvénytársaság

Fürdőigazgatóság, Buzias, Banat.

Korbács és bitófa! Bitófát emel az angol kormányzás a zsidó oltthon földjén ártatlan zsidó ifjak számára, mert el akarja némitani annak a tömegnek képviselőit, akik nyílt sisakkal állanak szemben hipokrita szöszegésével. Korbács és bitófa jegyében urálja a Brit Birodalom a zsidó Palesztinát és gáncsolja el lervszerűen az országépítést! Erőszakra azonban nem lehet tartós uralmat építeni, korbáccsal és börtönrel nem lehet hosszú ideig kormányozni, különösen nem akkor, ha a lakosság a kulturát és civilizációt nem az angol gyarmatpolitika emlíjén szivta magába. A palesztinai zsidóság pedig, amely már eddig is nagy erőpróbának volt kitéve és megedződött a harcban, munkában egyaránt, nem fog némán meghajolni az angol szuronyok előtt és a világ minden táján szélszört 16 milliónyi erőtarték mögéje fog sorakozni, ha ez a harc komoly fordulatot fog venni... A pillanat talán már nincs is messze...

Horogkeresztes csendélet Magyarországon

Folyik a nagy harc a magyar nyilas és kaszákereztesek és a nemzeti-szocialista párt között. Az egyik oldalon Meskó és Fesztetics gróf sütegetik a nyilakat és kaszákat, a másik oldalon pedig Böszörmény Zoltán olyan szócsatát folytat, hogy beleremeg minden jó magyar paraszt szíve. Meskó azt mondja, hogy a magyar nemzetszocialista párt eladta magát a zsidóknak, Böszörmény pedig némi változattal Meskóról állítja ugyanezt. A belső igazság természetesen az, hogy mindketten a német horogkereszteseknek adták el magukat és ez a nagy láрма csak azért van, hogy elleplezzék fejtőrekvő szándékukat.

Hogy mik ezek a szándékok? Nyilván mindenki tudja, aki már hallott valamit a horog-nyilas-kaszák-stb. keresztéről. Amit azonban most már a magyar nyilasok és nem-

zelszocialisták megengednek maguknak, az tullesz a Julius Streicher mester igazgatósain is. Talán a magyar kurzus időszakában sem voltak a sajtóban olyan hangok, mint amilyenek most nap, mint nap elszabadultan és felelőtlenül izgatják a magyar közvéleményt. Ime néhány idézet: „Tudjátok meg lélekrabló gaz, bitang zsidók, hogy már táncolnak a magyar lelkek, forr a vér, izzik a fájdalom és jó a rettentő ítélet, ha két karunkat kitarjuk és kipréseljük belőle a gaz bűnököt s azután zsidónak magyart rábolnia többé nem lehet! Ütött a végóra bitangok! Ne várjátok, hogy elinduljunk. Szedjétek össze büzös balyuitokat, telveiteket, fülölkéteket és induljatok ki az állatok kifosztott és széjjeltépett hazánkból! Remegjétek, mert jó feltartóztat-hatatlannul a leszámolás órája!”

Igy ír a nemzetszocialista és nyilaskeresztes sajtó ma Magyarországon és a kormánynak szava sincs hozzá! Gömbös revíziója úgy látszik csak addig tartott, míg megmelegedett a kormányzóknak, míg biztosította maga számára a külföld bizalmát és a belföld támogatását. Akkor még azt sem engedte, hogy horogkeresztes név alatt működjenek Meskókék. Ma azonban már teljesen a horogkeresztes Németország nálójában vannak számosan. Gömbös pedig tanulhatott volna már abból, hogy mit hozott Magyarországnak a német barátság a világháború alatt. De láthatna legalább annyit, hogy miként szigeteltek el újra Németországot egész Európában és főként, mint számítógépes diplomata előreláthatná, hogy ebben az atmoszférában a kis Magyarország mit nyerhet a szoros németbarátság közepette. Láthatná, hogy így még jobban és teljesen indokoltan magára marad és még eddigi barátai is elfordulnak tőle. Meskó-Fesztetics és Böszörmény trio pedig lépésről lépésre, következetesen készítik elő Magyarországnak ezt a lefelémenő jövődjét...

A zsidó jelvényeket viselik s nem volna helyzetük rossz, ha 1471-ben egy a Visconti családból származó szerzetes lázító aniszemita beszédei miatt, nem nehezült volna meg. Ti zenkét esztendővel később pedig Bernardino és Feltes beszédei nyomán olyan nagyfokú a felzúdulás a zsidóság ellen, az Arno menti művészetekkel telített városban, hogy csak a halóságok nagy erőfeszítése árán volt elérhető, hogy nem lett formális pogrom az ellen-szemből. A zsidóellenes tendencia főleg a nép elsőbb rétegeiben talál termékeny talajra, mert az arisztokrácia és főleg az uralkodó Medici család, hájáróztan jóakarattal kezelte a zsidóság ügyeit. Feltűnően kiviláglik a Mediciek és zsidók közötti barátságos kapcsolat abból a tényből, hogy amikor 1495-ben elkergetik a Medici családot, azonnal bezárják a zsidó bankárok helyiségeit és utána nem sokára ki is kergetik a zsidókat. De ez a határozat szerencsére csak írott rendelet maradt, mert végül egy „kölcsoni” vett fel a város a zsidó bankároktól és ezért ott maradhattak. 1512-ben visszatértek a Mediciek és ezzel a zsidók helyzete is megjavult, nyíltan letelepedhettek ismét a városban. Ezután is több ízben utasították ki őket, de a hercegi család mindig kegyeibe fogadta őket.

Amint a híres firenzei virággiacon sétálunk, meg a Pitti palota virágos kertjében, ahol

illatozik a csodás sok citromfa, mirtusok és ciprusok illata tölti be a léget és ad csodás varázst ennek a ragyogó olasz városnak, elgondolom, hogy itt is valóságos hosszú idegigató és lélekzetelállító regény volt a zsidóság élete. Mindég fejük felett az elkergetés Damokles kardja, sőt sokizben le is csap rájuk, de néha cseng az arany, vagy csattog a szó; és a zsidó továbbra is megtűrtje a virágok városának. Járjuk a Pitti palota márvány és arany termeit, ahol I. Cosimo nagyherceg folytatott barátságos eszmecserét a Ferrarában lakó Abravanel család tudós tagjaival, akik olyan hatással voltak a nagy hercegre, hogy 1551-ben Don Jacob Abravanel tanácsára megengedte, hogy levantei zsidók jöjjenek Flórencbe, mi által a kelettel való eleddig elhanyagolt kereskedelmi élet felélénkült. Ezek az akkor idekerült keleti zsidók alapították meg a szefárd hitközséget, a meglévő olasz mellett. De hiába volt ily nagy befolyással ez a család Cosimo nagyhercegre, ez mégsem akadályozta meg abban, hogy két esztendőre rá elne rendelje, a Talmudnak nyilvános elégetését. 1567-ben pedig V. Pius pápa kérésére elrendelte, hogy a zsidók jelvényt viseljenek. Gettóba kerültek és ezzel lezárult a firenzei zsidóság legragyogóbb korszaka. Mert hiszen addig virágzott itt az irodalom, a filozófiai kutatás és számos híres rabbi, költő és író került ki a

Ausztriában bombák robbannak

Hitler kancellár, a modern idők eme rövidenyirt bajszu Hámánja együtt csolnakázott Mussolinivel a velencei Canale Granden és megtárgyalták az európai helyzetet. A volt mázólo és a volt kőmives. Nem arról beszéltek, hogy kevés az építkezés és ezért rosszul megy a „szakmájuk”, sőt egyáltalán nem „építésről” volt szó, hanem rombolásról. És ha már itt tartunk — mondhatta Mussolini — akkor talán elmélkedjünk „kolléga ur” az osztrák helyzetről is. Miért bombáztatja az ártatlan bécsi és linzi polgárokat kolléga ur? Miért akarja ferobbantani a salzburgi dómot. Miért, miért?

És Hitler bizonyára talált ezernyi kifogást. Olyan mester-kifogást. Hogy ez csak addig van, amíg át nem mázólják Ausztriát. Új színre. Például piros alappal, középen a kampóskeresztrel. Vagy hasonló gyönyörű új mintázással, amelyet a mázólo ipar mostanában oly kitudónak talált. Egyetlen export-cikke Németországnak. S mert egyetlen, azért áll már a csőd szélén a német export. Mást nem visznek ki. És ha ezt kiviszik, ezért is busásan fizetni kell — nekik. Nekik — németeknek. Ahogy dr. Schusschnigg osztrák belügyminiszter mondta: „Nem az idealizmus, hanem piszkos külföldi propaganda-pénz dolgozik ellenünk...” Erre van pénze a mázólo kancellárnak. De a tartozások kamatait nem tudja már fizetni. Ugy nem fizet — mint egy csődbement „hítsorsos”. De erre van elég pénze. Erre a gazságra, amely bombarobbanásokban kulminál a kis Ausztria területén. Nemhiába írják a bécsi lapok — igaztalanul bár: Judás dolgozik. Pedig jobb volna, ha Hagenre hivatkoznának. A Niebelungen Lied hősi alakjára, aki Sigfriedet agyon akarja ütni. Ahogy Hagen agyonüti Sigfriedet, a kereszténység szőke árulóját, úgy akarja a mai kampóskeresztel új barbár, a kis Ausztriát agyonütni. Vajjon erről beszélt-e a velencei dozsopalota erkélyén a két mester? A mázólo- és kőmivest, akik megtanácskozták — Európa ujja-rombolását.

Pieratzky belügyminiszter halála

A varsói uccán revolverdörrenés reszeltette meg a levegőt. És földrehullott a 36 milliós lengyel-hon belügyminisztere. Meghalt a „kötelességjeljesítés” frontján, ahogy meghalt Sinaia pályaudvarán egy zimankós decemberi estén a mi miniszterelnökünk, a keménykezű, céltudatos politikát üző Duca.

Pieratzky szintén a szélső jobboldal áldozata. Valószínűleg a kemény kéz politikája nem tetszett a terrorista legényeknek és mert érvekkkel, politikával, valódi nemzetmentő munkával nem tudják ellensúlyozni a komoly emberek tághorizontu politikáját, elveszik a hat-

lövetü revolvert és ezzel argumentálnak. — Pieratzky meghajlott az érvek előtt, amelyek a revolvercsőből sugárzottak elő és össze is rogyott alatta. Meghalt. Ujabb mártírja az európaibb gondolkozásnak és újabb mártírja — Hitlerországnak. Mert arra fut pénze Berlinnek, hogy a lengyel szélsőjobboldalt finanszírozza. Ami kevés valutája megmaradt még a csődbement exportból, azt nem mint tisztességes adós, törlesztésre fordítja, hanem ilyen célokra juttat pénzt. Páris nyugtalanul figyeli ezeket az újabb berlini „érveket”, amelyekkel operálnak Varsóban is. Macht geht vor Recht! Ez a hatalom. Ez a Browning. Amelyet egy köpcös „ismeretlen tettes” elsütött Varsó uccáján. De van valami vigasztaló is ebben. Mert mutatja minden kétséget kizáróan, hogy ezeknél az alakulatoknál nincsen argumentum. Csak bomba és pokolgép. Ausztriában, Varsóban pedig revolver. Fegyver: az igazság ellen! Eredmény mi lesz? Aki karddal él, azáltal fog elpusztulni. Így lesz azokkal is, akik ma Európa politikáját erőszakkal akarják eltéríteni a józan utról. Mert ennek áldozata lett a lengyel belügyminiszter is!

Paróka lett a zsidó közélet koronája.

Nem akarunk a paróka mellett, vagy ellen állásfoglalni. Mint a híthü hagyományok alapján álló lap, nem mondhatjuk a parókára, hogy nem helyes viselet. Sőt, a mai vallásos felfogás szerint a vallási élet egyik kritériuma. Még azt sem mondhatjuk, hogy „maradi” zsidó felfogás a hajbetakarás, mert hiszen tudjuk, hogy a többi népeknél, főleg a parasztság körében, ahogy egy leány férjhez megy, többé nem mutatkozik csak kendőben. Befödik a fejét.

De viszont... mégis furcsának találjuk azt a kihangsúlyozást, hogy úgy mondjuk: a zsidó közélet fórumának szőnyegére való odadobását — a parókának. A parókának méltó helye a hölgyek fején van, nem pedig a zsidó közélet fókuszában, vagy mondjuk levesében, mert sok hajszál marad utána. Aktualitást ad e témának, hogy Brach kosice főrabbi újabb egy körlevelet küldött szét híveivel, amelyben azt írja, hogy minden hitközségben meg kell tiltatni, hogy bárkinek is szerepe legyen a hitközség életében, akinek felesége nem visel parókát. Abból a házból nem származhatnak tiszteséges zsidó gyerekek, (írja a főrabbi) azoknak semmi szerepük nem lehet a zsidó közéletben és chacifesz származik az ilyen házasságból. Így a kassai főrabbi. Kissé, hogy úgy mondjuk, „erős” szavak. Mert ezek után csak azt vagyunk bátrak kérdezni, kik maradhatnának meg például az oradeai, cluji, de még a salumarei hitközség vezetőségében? Vagy a kassaiban? A paróka, mint értelmiség cenzus — ez valami új és ha valóban domi-

nálni kezdene ez a kassai elv, akkor a zsidó történelem a „hajuralmának” nevezné ezt a kort, pedig inkább a fejek uralmának kellene következni. Hiszen most is sajnos úgy van, hogy sok helyütt, ahol fejet gondolunk — csak haj van. Ha nem is mü-haj, azaz paróka, hanem valódi. Talán ez esetben jobb volna egy paróka is, amit a hitközségi vezető ur — neje önagsága hord. Hord még akkor is, ha különben nem éli a vallásos zsidó asszonyok életét, amire sajnos nagyon sok példa van.

A tášnadi — pragmatica szankció

Az erdélyi sajtóban különféle képen kommentálták azt a tényt, hogy Tášnadon elhatározták, mely szerint a főrabbi teendőinek megkönnyítésére egy dajén állást kreálnak, amelyet úgy akarnak betölteni, hogy az illető egyúttal a főrabbi lányát vegye el feleségül. Tehát bizonyos „chazokó” érvényesüljön. Tudnánk ez ellen most gunyosan írni — de nincs értelme. Tudnánk dörgedelmes kihangsúlyozást, mely arra vonatkozna, hogy a zsidó élet „kinövése” ez. Vagy ferdén beállítani, ahogy azt a napisajtó számos helyen megtette, amikor a következő hangzatos címmel írta meg: „Nőt választottak meg rabbinak Tášnadon.”

Nem írunk róla — hogy, úgy mondjuk — sehogysem. Csak glosszáljuk. S csak úgy és annyira, ahogy az ügy megérdemli. Előfordult már máskor is, régebben is, előfordul ma is és megtörténhet holnap is. Hogy családi nexusok domináljanak sokszor ott, ahol valami másnak kellene érvényesülni. De így van az életben máshol is. Miért csak a gyárosnak, vagy kereskedőnek van megengedve, hogy egy „vőt” ültessen be üzletébe, mert biztosítani akarja gyermeke jövőjét. Hát a rabbinak miért ne lenne szabad? De neki nincs üzlete, sőt rendszerint vagyona sincs, hát adja azt a leányának, amije van. Egy sohet állás, egy dajén állás, egy valamiféle exisztencia, ami éppen a kehilla körül adódik. Kár felfujni az egész ügyet. A zsidó életnek ez a „tétéles” törvénye, ez a pragmatica szankciója, régi-keleti és ha nem is helyes, kár belőle nagy ügyet csinálni. Még miniszteri beavatkozást sem igényel. Hagyjuk a tášnadi rufnak ezt a kis ellensúlyozást azért, hogy életét a zsidóság ügyének szentelte. Nem úgy, ahogy perhorreszkáljuk a budapesti Központi Iroda elnökválasztását, amely a volt elnök vejét tette a nehéz és felelősségjeljes posztra. A pesti zsidó lapok „örömmel” üdvözölték Kahán Frankl Samut. Mi nem. Mert más egy tášnadi dajén állás és más egy pesti irodai elnökség. Ott bornirtság — ami Tášnadon szabad.

Az ezüstkanál

Dr. Kurt Grünwald írja a „Palesztina” című Wienben megjelenő folyóiratban.

„1925 ben egy zsidó ment Palesztinába. Pénze természetesen nem volt, de a jobb napokból maradt még rá egy — ezüstkanál. Egy nehéz ezüstkanál. Erre a kanálra adott neki egy volt honfitársa 2 palesztinai font kölcsönt. Ezzel a két fonttal egy hitel cooperative tagja lett. Ez adott neki 20 font kölcsönt. Ezzel elment egy telek társasághoz, ott szerzett magának a pénzen egy telket. Erre kiírta büszkén: N. N. építkezési telke. Amint ez megtörtént elkezdtek az ügynökök szaladgálni. Őn bizonyára nem fog külföldi téglát használni. A miénk 150 szer jobb és Őn végtére is — cionista! Talán nincs pénze? Nem lesz semmit! Elég néhány váltó is. Alighogy letették a téglákat a telken, jött a bankcooperative embere. Mint jó zsidónak, Őnek csak velünk kell építtetnie. A fizetést majd elintézzük önnel. S mielőtt még az első emelet felépült volna, már mind a háromemelet ki lett bérbe adva. Barátunk 3 évre előre megkapta a bérletdíjat is. És mindezt egy kis ezüstkanállal. És psszi, ez a legnagyobb titok — az ezüstkanál sem volt valódi!...”

Ez a történet akkor leletkezett, amikor Telaviv még egy prolongált váltó volt csupán. Ezzel a kis történettel Telaviv önmagát ironizálja, de ez a kis igazságmag, amelyből ez a kis történet kikelt, megmutatja, hogy a hitel-élet milyen lehetőséget ad a gazdasági élet fejlődésére.

város falai közül, sok olyan is közöttük, akik messzi földön híresekké váltak. Akkor élt itt az a híres neves keresztény tudós is, Giovanni Pico della Mirandola, aki megindítója volt annak a megmozdulásnak, amelyből a héber nyelv és virágzó tudományos élet fejlődött ki Firenze városában. Legismertebbek voltak ezek közül; Jochanan Alemanno Éliás és Dolmedigo.

A gettóba való elzárás szegényessé tette az eddig oly virágzó zsidó életet. Az irodalom, művészet korszaka lezárult, a zsidóknak a megalázó jelvényeket kellett viselni és a törvény értelmében nem volt szabad mással foglalkozni, mint régi holmik közvetítésével. A nép lenézte és megvetette őket. Mégis sikerült egyeseknek, hogy szabad kereskedést üzhettek és a dohány jövedéket bérelték a kormánytól. A leggazdagabbak a gettó falain kívül laktak és a firenzei kormányzat nem tiltotta ezt meg nekik. Nagyjából tehát mégis jobb volt a helyzet, ahogy a rendeletek és törvények betűi előírták. A hitközségben belső harcok is dúltak (a levantai és olasz csoport között, amelyek végül egy hitközségbe tömörültek. Később a Sabatai Zevi mozgalom, Nehemia Chajum.) Külső veszély már csak a 18-század végéig fenyegette őket. A nagyherceg megadott számukra néhány jogot, így 1778-ban résztvehettek a város igazgatásában. A nép nem volt megelégedve az újással és

az 1799-ik évi reakció, amely Sienában zsidó áldozatokat követelt, Firenzében nem okozott nagyobb bajokat, mert sikerült azt idején elhárítani. A francia uralom megszűnése után, továbbra is meglehetősen széleskörű szabadságjogokat élveztek a firenzei zsidók. 1848-ig csak részleges szabadságjogokat kaptak, amikor II. Lipót új alkotmányt adott az országnak. Véglegesen csak 1859-ben kapták meg, amikor a toscanai forradalom arra kényszerítette a nagyherceget, hogy mondjon le és ideiglenes uralom került az élre, amelyben egy zsidó Sansone d, Ancona a pénzügyeket intézte és végül 1860-ban Piemont, az egyesült Toscanával, beolvadt az olasz királyságba.

Ma 3000 zsidó él Firenzében, amely elég kicsiny számarány a város 250.000 főnyi lakosságához. Collegio Rabbino Italiano jelenlegi székhelye Firenze, vezetője S. H. Margulies főrabbi. Firenze főrabija prof. Elia S. Artom. Megemlítendő még, hogy egy zsidó újság is megjelenik itt „Israel” néven, amelyet D. Lattes és A. Pacifici szerkesztenek.

Vallási élete a mai Firenzének elég elhanyagolt, asszimilált zsidók lakják, akik jó módban élnek és talán nem is gondolnak sokat arra a dicsőséges és kalandos múltira, amely a város falain belül lejátszódott az évszázadok folyamán.

HIREK

"Népünk" cikkeinek utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5694

Péntek: Tamuz 9, június 22.

Szombat: Tamuz 10, június 23.

Heti szidra: הַוֵּקָה

Heti háftóra: וַיַּסְתַּח דְּגֻלְעָדִי

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 8.15

gyertyagyújtás 8.25

Istentisztelet kezdete 8.30

Szombat befejezése 9.35

Perek 5. פֶּרֶק ה'

A budapesti olasz követség és a numerusz-klauzusz. Budapest. Igen érdekes ügyben kereste meg a budapesti olasz követség a pesi izr. hitközség vezetését. Az olasz követ kérte, hogy a hitközség a zsidó középiskolákban vezesse be az olasz nyelv rendszeres oktatását. Indokolásában rámutat arra, hogy a magyarországi numerusz-klauzusz miatt számos zsidó egyetemi hallgató keresi fel az olasz főiskolákat, a legutóbbi olasz egyetemi törvények értelmében azonban, csak olyan hallgatókat vesznek fel, akik teljesen bírják az olasz nyelvet. Az olasz nagykövet átirata nagy felűnést keltett a magyarországi zsidóság körében és a sajtó is elismeréssel méltatja az olasz toleranciát. Olaszországnak ugylátszik sokkal inkább szíven fekszik a magyarországi zsidó intellektuális ifjuság egyetemi kiképzése, mint hazájuknak — Magyarországnak.

— Évtizedek után újra összetül a magyarországi izraelita országos nagygyűlés. Budapest. A kultuszminiszter rendeletet adott ki, amelyben Horlhy Miklós kormányzó jóváhagyásával engedélyezi az izraelita országos nagygyűlés összehívását az 1868-ban hozott kongresszusi alkotmány módosítása és kiegészítése céljából. A kongresszus ideje és helye még nem ismeretes. A kongresszus azonban történelmi fordulatot jelent a magyarországi zsidóság életében és legkésőbb folyó év október 15-ig össze kell üljön. Igen érdekes, hogy míg az 1866-ban lefolyt kongresszus alkalmával a magyarországi neológok harcoltak a rabbik aktív és passzív választójoga ellen, addig most a kormányrendelet értelmében a megválasztandó 200 delegátus 10 százaléka rabbi kell legyen. Hir szerint az ujonnan módosított alkotmányban a rabbik szerepét a hitközségek életében is emelni fogják. Az új kongresszus elé a neológ zsidóság élénk érdeklődéssel tekint.

— Kakowski lengyel kardinális és a lengyelországi antiszemita zavargások ügyében hozzáforduló rabbi-delegáció. Varsó. — Az elmúlt héten a lengyel rabbiszövetségnek egy küldöttsége kereste fel Kakowski kardinális, a lengyel püspökség legmagasabb fejét és memorandumot nyújtottak át neki a Varsóban és környéki helységeken hetek óta dúló antiszemita kilengések ügyében. A küldöttség tagjai Kanai varsói, Feiner lodzi és Perlman mazowieki fő-rabbik voltak. — A lengyel lapok szerint Kakowski kardinális kijelentette a küldöttség tagjainak, hogy ő maga részéről fenntartás nélkül állást foglal minden terroraktus és kilengés ellen akár katolikus, akár zsidó részről követik azt el. Fel akarja azonban használni a rabbik látogatását arra is, hogy figyelmeztesse őket, hogy több helyről fordultak panasszal hozzá, zsidó elemek részéről történt provokációkról és a keresztény lakosság érzelmeinek megsértéséről. A rabbi-delegáció tagjai kijelentették, hogy ezek a provokációk és sértések a zsidó kommunistáktól erednek, akik szakítottak a zsidó közösséggel. A kardinális végül felhívta a rabbikat, hassanak oda a lengyelországi és külföldi zsidóknál, hogy lojalitással viseljenek a lengyel állam iránt. A lengyel rabbik Kakovszki kardinálisnál történt látogatása nagy felzudulást vont maga

után a lengyelországi zsidóság körében. Még az Aguda is rossznéven veszi. A katolikus sajtóügynökség olyan kommunikét adott ki a látogatással kapcsolatban, amely a zsidókról nézve igen sértő. A kardinális ezt a szemrehányást tette a rabbiknak, hogy a nemzetközi zsidóság támogatja a lengyelországi kommunistákat. Azt kérte erre zsidó körökben, hogy miért nem érdeklődtek a rabbik látogatásuk előtt a kardinális politikai beállítottsága felől, mert akkor megtudták volna, hogy Kakovsky, az erősen antiszemita beállítottságú nemzeti demokratákkal szimpatizál. Lewin rabbi, aki sejm-képviselő és elnöke a rabbitanácsnak, a látogatás elleni tiltakozásul, lemondott állásáról. A katolikus sajtó-ügynökség sértő kommunikéje megerősítette a lengyel antiszemizmust és a zsidóellenes heccek erősödtek az országban.

— A bucuresti zsidó egyetemi hallgatók panaszal fordultak a kormányhoz. A bucuresti egyetemi természettudományi fakultásának zsidó hallgatói panaszos fel-folyamodványt intéztek Tatarescu miniszterelnökhöz, amelyben előadák, hogy az állandó antiszemita zavargások miatt akadályozva vannak az előadások hallgatásában és a vizsgák letételében. Egy csoport cuzista diák mindannyiszor megakadályozza a vizsgára feliratkozni akaró zsidó jelölteket és bántalmazza őket. — Kéri a miniszterelnököt, hogy intézkedjen az antiszemita terror megszüntése érdekében. — A polytechnikum geometriai professorának Ernest Abason-t hívták meg, akinek a „Mechanika elemei” című munkáját legutóbb a román akadémia is kitüntette. Abason meghívása ellen, aki egyébként zsidó, élénken tiltakozik Goga „Tara Noastra” című lapja és azt írja, hogy egy „idegen” meghívása egy román katedrára nyugtalanságot idézhet elő a nemzeti érzelmektől áthatott román ifjuságban.

— 420 palesztinai certifikátot kapott az Aguda. Az Agudasz Jisroel executívja és a Jewish Agency között létrejött megállapodás értelmében a bevándorlási certifikátok elosztása során az Aguda a legközelebbi fél-évre 350 certifikátot, míg az elmúlt félévről visszamenőleg 70, összesen tehát 420 certifikátot kap. Az Aguda vezetősége elhatározta, hogy a certifikátok két harmadát Lengyel — és Németországban, a többi a szervezet különböző országokban lévő chalucái között osztja szét.

— Csendélet a sevljusi hitközségben. Legutóbbi számunkban már regisztráltuk a sevljusi hitközség előljárási válságát. Ottjárt tudósítónk közlésünket még az alábbi adatokkal egészítette ki: Nem egyedül a „Dajen” kérdés pattantotta ki ezt, az egész hitközséget izgalomban tartó válságot. Főként Eisenberg Márton alelnök összeférhetetlen önkénye és a hitközség gazdasági erőinek általa való könnyelmű kezelése volt a hitközség válságának az oka. A hitközség legszámottevőbb 17 tagja, akik bírják a többség bizalmát, végül is leköszönt, mert nem vállalta tovább a felelősséget a vezetésért. Ez-

által természetesen kikerülhetelenné válik az új képviselőtestületi választás, amely minden bizonnyal más vezetőséget tiltat a régi helyére. Egyébként a fősolgabiróság, ahová az alelnök törvényellenes intézkedéseit megfellebbezték, rövidesen dönteni fog ebben a sevljusi hitközségi tagokat izgalomban, tartó ominózus ügyben.

Étterem ארטה כשר
BUZIAS fürdő, az údülő vendégek részére, a higiénia minden követelményének megfelelő, a legnagyobb komforttal berendezve, pontos kiszolgálással és olcsó árakkal. Megnyit május hó 15-én.
 Szíves pártfogást kér az igen tisztelt fürdőző vendégek részéről
KLEIN és WEISZ
 Külön dietikus konyha. Buzias, Str. Postei 9.

PRIM
FÉMTISZTÍTÓ
 Mindenütt kapható
 A jelenkor legtökéletesebb fémtisztítója.

Fogászati rendelő
 Str. Alexandri 22 (Teleky-u.)
FOG húzások
 koronák 100 leitől
 fehér fogak 100 leitől
 tömések 40 leitől
 Valódi aranykoronák és a legújabb platina színű fehér koronák
fájdalommentesen készülnek
 Tisztviselőknek és alkalmazottaknak kedvező részletfizetés
Hartstein M.
 Dentist.

Kelmefestést
 minden színben, vegyítést, gallér mosást
 legszebben és legolcsóbban vállalom
BORGOS
 Színház oldal, Bazár-épület
 Fiókfelvétel: **Piața Unirii 16**

Utazók! Vidékiek!
 Ugy étkezhet, mint otthon a
BERKOVITSNÉ
 orth. kóser vendéglőben, Oradea N. Iorga-u. 19.
 Utazóknak 10% kedvezmény

Olcsón vásárolhat!
 Fürdődressz, harisnyát, keztyűt, férfiinget,
 nyakkendőt és rövidárukat
Szenszki Miklósnál
ORADEA, Sas-Passage

Szövet különlegességeink elismerten a legjobbak legolcsóbbak!!
 Szolid kiszolgáltatás!
Havas & Grünfeld
 posztó és bélésárak
 gyári lerakata
ORADEA,
 Str. Avram Iancu 8.

Fordítson gondot ruhájára
 mert ez emeli tekintélyét is.
 Kiváló minőségű szöveteket
 a legkényesebb igényeket is kielégítő szabásban
HACKMAYER úriszabó készíti
ORADEA, Piața Regina Maria.

Az Országos Izraelita Iroda és a zsidó egység

Írta: Dr. Klein Miksa ügyvéd (Cluj)

IV.

Ha lélekszámra nézve kevesen is vannak Erdélyben a kongresszusi, illetve status quo, vagy szefard hitközségekhez tartozók, mert összesen alig 40.000 zsidó lélek tartozik a hitközségek keretébe, — mégis jelentős tényezői voltak és maradnak az erdélyi zsidó közéletnek, mert olyan értékes áldozatkész és felvilágosult rétegei a zsidóságnak tartoznak körükbe, akiknek állásfoglalásával mindig számot kellett vetni. Ha elolvassuk az izraelita Iroda főtitkárának Lax Salvatornak az 1932 május 29 és 30 napján Brassóban tartott nagygyűlésen felolvasott jelentését, úgy le kell vonjunk bizonyos objektív ténymegállapításokat, az Iroda 10 éves munkásságáról. — Anélkül, hogy bele akarnánk avatkozni az Iroda működésébe, vagy működésének jövő irányvonalába, a romániai zsidó egység szempontjából néhány kritikai megjegyzést kell tennünk. Nem mehetünk el némán az izraelita Iroda központi szervezeteinek működése mellett, mert a neolog, status quo és szefard hitközségek szövetsége hivatva lett volna az imperiumváltozás után egy új, átfogó irány képviselésére bizonyos új iskolai és szociális tartalmu intézmények megvalósítására, amelynek halása Erdély egész zsidóságára kellett volna kiterjedjen.

Különös hivatás és feladat várt az Országos Iroda vezetőire az imperiumváltozás után, mert kulturális és politikai felkészültségük nélkül fogva, ők kellett volna irányt szabjanak Erdély zsidóságának, ők kellett volna megkeressék a kapcsolatot a többi tartományok zsidóságával és úgy miként azt 1868-ban az alkotmány helyreállítása utáni időben elődeik tették, ők kellett volna kezdeményezzék a hitközségek szervezeteinek a régi törvény alapján leendő intézményes biztosítását a vallásügyi minisztérium előtt és mivel a Bukovinában és a regátban a zsidóság árnyalati megoszlása (neolog, ortodox) ismeretlen volt és mert valószínűleg felfogásra nézve is hozzájuk állottak legközelebb ezek a zsidó vallási kerületek, egészen természetes lett volna, hogy Bucurestiben kellett volna megtalálják és kialakítsák a centrumokat, vagy legalább is az együttműködés lehetőségét kellett volna megkíséreljék.

Az első évek (1919-1923) az ájulás esztendői voltak. Semmi sem történt az egység érdekében, de még saját érdekeik védelmére sem tettek semmit. Egyedül néhai Dr. Eister Mátyás clujai főrabbi értette meg az idő parancsoló szavát, — fogta fel a történelmi hivatását, amidőn kilépett a passzivitásból és néhai Dr. Vértés Adóffal együtt megkezdtek az Iroda megszervezését, amely azóta ténylegesen létezik. — Működési köre azonban csak Erdély és Bánát területére terjed ki és az Iroda féltő agodalommal őrködik afelett, nehogy Isten ments működése körében kapcsolatot nyerjen a többi tartományok zsidó szervezeteinek központjai alá.

Ha érdeme az Irodának, hogy a hozzátartozó hitközségek közötti érintkezést megszilárdította, ha érdeme is, hogy a hitközségek autoróm jogainak védelmében a kormányhatóságok előtt több ízben eljárta és memorandumokat szerkesztett, ha érdeme, hogy az elemi iskolák és a 2 középiskola fennmaradása érdekében mindig cselekvőleg és áldozatkészséggel szállt is sikra, nem szabad elhallgatnunk a hibáit sem.

Az össz-zsidósággal szemben az Iroda vezetősége egy teljesen *excluzív* álláspontot helyezkedett. Nem érdekelte a romániai zsidóság lelki megmozdulása, mint aminő volt a clonista tömegmozgalom, amely Erdély zsidóságának óriási többségét magával ragadta. Nemcsak, hogy idegerül állt félre, de különösen kihangsúlyozta, hogy semmi közösséget nem kíván vele fenntartani. (Dr. Schütz nyilatkozata).

Az önálló zsidó kisebbség lelki megmozdulását ellenséges aktusnak tekintette. Ők megmaradtak az izraelita felekezeti síkján és magukat a magyar kisebbséghez tartozóknak vallották.

Nem akarok szemrehányást tenni ezen állásfoglalásuk miatt, mert magam voltam az, aki 1924-ben az *aradi hitközség* által engedélyezett nagygyűlésen először hívtam fel a neolog zsidóság figyelmét arra a történelmi hivatásra, amely rájuk várt, hogy találják meg a kiegyenlítés lehetőségét a romániai zsidóság között, — hogy csak egységes összefogással fogjuk tudni megvédeni egyházi különállásunkat és kulturális, szociális intézményeinket. Ugyancsak a *timisoarai nagygyűlésen* fejtettem ki az egység megteremtésének szükségességét, amely gyűlésen néhai Vértés Adóff hitközségi elnök elnökölt és amelyen dr. Schütz Henrik aradi hitközségi elnök is részt vett, de ezek a gyűlések sem tudták eltéríteni a neolog hitközségek vezetőségeit eddigi merev állásfoglalásukról és csak annyit voltak hajlandók concedálni, hogy az *antiszemitizmus leküzdése végett*, valamint az iskolák védelme érdekében, készek egységesen haladni velünk. Minden más zsidó kérdésben mereven elzárkóztak a többi zsidó közületektől.

A román közvélemény felé pedig súlyos visszatételt kellett a neolog hitközségnek állásfoglalása az *anyanyelv szabadsága érdekében*.

Elismertem akkor is és ma is teljes meggyőződéssel hirdetem, miszerint az iskolafenntartó hitközségek teljes szabadsággal állapíthatják meg az előadás nyelvét. A szülők joga, hogy az anyanyelv tekintetében nyilatkozzanak. De oly módon történt ezen szabadságjogok a felvetése a kormányok előtt, amely nem szolgálta a zsidóság érdekeit.

Elismerem, hogy dr. Kecskeméti Lipót beszéde az anyanyelv szabadsága érdekében bátor és férfias megnyilatkozás volt, de nem használt az ügynek semmit. A magyar nyelven való szabad tanítás érdekében folytattak meddő küzdelmet. Ez a küzdelem nem szolgálta az új zsidó generáció céljait, mert ugyanakkor a Tarbutban és az elemi iskolákban már mindenhol az előadási nyelv a román, illetve a héber volt.

A román nyelv tudása elengedhetetlen feltétele volt a zsidó nevelésnek, mert csak így készülhetnek fel gyermekeink az életre.

Emellett a héber nyelvi megtanulása lelki szükség volt. Bele kellett vigyük az új generációt abba a szellemi áramlatba, amely az önludatra ébredt zsidóság lelki közeledése volt és nem hagyhattuk, hogy a zsidó ifjúság szentimentális érzésektől vezérelve tovább vivője legyen egy lezárt szép multnak, amelybe mi az idősebb generációk felnőtünk. Nem nekünk kellett az új iskolák, hanem az új generációnak.

Bármilyen fájdalmas is volt annak idején az az elhatározásunk hogy iskolánkban célzerűségi okokból át kellett térjünk máról holnapra az előadási nyelv megváltoztatására; bármilyen támadásoknak is voltunk kitéve még a szülők részéről is, hogy utólag bizonyos távalatból megítélve állásfoglalásunkat, joggal állapítom meg, hogy a mi állásfoglalásunk volt a helyes, mi szolgáltuk jobban a zsidó generációk érdekeit, mert nem hagytuk magunkat befolyásolni egy egészen helytelen szentimentális érzéstől, nem törődünk azzal, hogyan fognak megítélni benűnnek mások, *mi nem kurukodtunk*, hanem becsületes őszinteséggel és reális célkitűzéssel jelöltük meg azt az utat, amelyre 10 esztendő után a neolog hitközségek vezetőségének is rá kellett jönnie.

Ez a különkődő állásfoglalása a neolog hitközségek vezetőinek akadályozta meg azt, hogy az Országos Iroda felvegye az összekötés kapcsolatait a többi tartományok vezetőségeivel.

Ez a különkődő álláspont akadályozta meg azt is, hogy az erdélyi zsidóság egy táborban tömörüljön a Zsidó Párt birtokállományában, — hiszen ezek a vezetők még ma is a Magyar Párthoz tartozóknak vallják magukat. — Nem lehet vitás senki előtt, hogy különösen rájuk az önálló nemzeti kisebbségi párt-élet kiépítése nélkül nem fog lehetni biztosítani, egyházi, kulturális és szociális intézményeinket,

azzal a mindent eltipró neosoviniszta üldözéssel szemben, amely az egymást felváltó kormányoktól kiindul. — A többi nemzeti kisebbségek is nyögnek a demokratikus kezelés alatt, csak az antiszemitizmus áldásaiban még nem részesültek. — Ők csak irredentaként kezelték, de az új nemzetvédelmi törvény alóluk is kihuzza az existenciális lehetőséget.

Nincs különbség az egymást felváltó kormányok között a tekintetben, hogy a nemzeti kisebbségi életet el kell nyomni. — Egy centráris beolvasztó politika folyik, különösen iskolai téren és ezért a zsidó generáció megmentése önmagunk és egyházunk részére csak úgy lehetséges, ha mi függetlenítjük magunkat az idegen kisebbségi vagy többségi jellegtől és a zsidó ifjúságot egy olyan erős, öntudatos zsidó szellemben neveljük fel, amely egyrészt felváltja őket az élet harcára, másrészt olyan erős zsidó érzéssel töltjük meg fogékony lelküket, hogy valóban tovább élő leányok legyenek a mi zsidó tradíciónknak.

Ezért nem volt célszerű a neolog hitközségek vezetőségének eddigi működése, sem a romániai zsidó egység szempontjából és nem volt hasznos önmaguk részére sem.

Nem tehetnek azonban szolgálatot vele az itt élő magyar nemzeti kisebbségi életnek sem, mert csak megterhelést jelentene részükre.

Meg tudom érteni, hogy az anyanyelv és kultúra közössége, egy együttesen állított szép multnak emléke hálára kell kötelezze a zsidóságot a magyarsággal szemben és nem lehet valakinek a szíves vendéglátását élvezni s aztán elfordulni tőle, ha válságba jutott.

De a politikai életben nem ez az irányadó. Nem ez a hála. Ezért hibás ideológiai elgondolás és téves szentimentalizmus vezette dr. Kecskeméti főrabbit és társait, akik minden kísérletünket azzal utasították vissza: „mi így nőtünk fel, ilyenek vagyunk és maradunk.”

Az én anyanyelvem és kulturám éppen úgy magyar, mint az övék. De a nemzetiségi hovatartozásomat nem az együtt eltöltött mult determinálta, hanem más okok. Az erdélyi magyar kisebbség sikere kihat a többi itt élő nemzeti kisebbségekre. Az egyik kisebbségnek fájdalma vagy elnyomása pedig feltétlenül ki fog hatni a többire, mert: „*hodie mihi crastini*.” Ezért csakis a nemzeti kisebbségek összefogása, együttműködése fogja lehetővé tenni, hogy a Romániában cca. 5 millió lélekszámú nemzeti kisebbség ténylegesen és nem csak papíron elnyerje az állampolgári jog-egyenlőséget. Egymás mellett, egymáshoz koordinált viszonyban, de az őszinte barátság érzésével egymás iránt, fogj kelleni megvívni a magunk lélektől küzdelmé, nemzeti kisebbségi jogaink érvényesítéséért és ezért minden egyes nemzeti kisebbség önmaga kell kiépítse a maga egyházi, iskolai és szociális intézményeit. A saját sorainkat kell szorosra fűznünk és így haladnunk a cél felé.

Ezért az Országos Iroda vezetősége is meg kell találja az együttműködés lehetőségét az Orthodox Központi Iroda és a Zsidó Párt vezetőségével, valamint a többi tartományok zsidó központi szervezeteivel, mindazon kérdésekben, amelyekben a romániai zsidóság egységesen van érdekelve. Fel kell vennie a testvéri érintkezést a többi tartományrészek hitközségeinek a vezetőségével, amelyekről eddig teljesen elzárkóztak. Részt kell vegyen a zsidóság nagy munkájában, a palesztinai munkában és általában tettekkel kell megcáfolja azt az elterjedt felfogást, amelyet a multból hozott át, hogy a világ zsidóságának leghervadtabb ága a magyar anyanyelvű zsidóság volt.

Előttünk a német példa a maga rettenetes tanulságával, hogy az asszimiláció ujján nem lehet a zsidó kérdéseket megoldani és ezért új utakat kell keresni.

Nem szabad csökönyös makacssággal ragaszkodni egy téves ideológiához, amely csödbe jutott a háború után, hanem az önálló zsidó nemzeti kisebbségi célokat kell szolgálják, hogy ezen keresztül szolgálják az egész haladó emberiség célját.

Annyi értékes, felvilágosult, nagynevű zsidó férfiú tartozik az országos Iroda körébe, annyi nagy tradícióju zsidó iskolai intéz-

mény vár felfrissülésre és olyan nagymultu hitközségek tartoznak az iroda körébe, hogy ezekkel szemben a kötelelességteljesítés nemcsak abban áll, hogy jól rosszul fenntartassanak, hanem hogy tovább fejlesztve szolgálják a romániai összszidóság érdekeit.

A mult kötelez ugyan, de a jövőt csak úgy szolgálhatjuk, hogy a mult tapasztalatait a jövő kiépítésére fogjuk értékesíteni. Én hiszem, hogy az Országos Iroda a 10 éves tapasztalatot a zsidó érdekek védelmében fogja értékesíteni.

A reghini hitközségi szakadás ügye a tãrgumureși Tábla előtt

Hirt adunk már arról, hogy a reghini hitközség egy része kilépett az orthodox hitközségből és új hitközséget (cu rit accidental) akart alakítani. A vallásügyi miniszterium engedélyt is adott a kérelmezőknek új hitközség alakítására, bizonyos anyagi kötelezettségek teljesítése ellenében.

Ezt az engedélyt a reghini orthodox hitközség megfámadta a tãrgumureși Curtea de Apel előtt, amely a támadást elutasította.

Időközben a vallásügyi miniszterium visszavonta az engedélyt.

Ez ellen a visszavonó határozat ellen az új hitközség támadást intézett a vallásügyi miniszterium ellen ugyancsak a tãrgumureși Curtea de Apel in contencios előtt, kérve, hogy mondja ki a tábla, a miniszter visszavonó rendelkezésének törvénytelen voltát.

Ebbe a perbe azután belépett mellékbeavatkozóként a reghini orthodox hitközség is dr Klein Miksa cluji ügyvéd útján.

A június 18-án kitűzött tárgyaláson a felperes új hitközség nevében dr Heilher Emil és dr Lóvi Tibor tãrgumureși ügyvédek fejtették ki a panasz alaposságát és a rendelet törvénytelenességét.

A Kincstári ügyész mellett az alperesként perbe lépő reghini orthodox hitközség kifogást emelt a felperesek ellen, vitatva, hogy nincsen perképeségük, mert nem lévén miniszterileg jóváagyott alapszabályuk, nem támadhatták meg a miniszteri visszavonó rendelkezést, mint hitközség.

Hatalmas jogi vita támadt, végül is azonban a Curtea de Apel kötelezte a felpereseket arra, hogy 60 nap alatt igazolják, miszerint miniszterileg jóváagyott alapszabályuk van, — mert ha ezt igazolni nem tudják, — úgy a bíróság helyet kell adjon az alperesként belépett orthodox hitközség pergátló kifogásának.

A kérdés tárgyalása azért bír nagyjelentőséggel, mert hivatalos lesz arra, hogy a szakadások jogi helyzetét szabályozza. Hiszen valóságos anarchiát teremtett a sok panasz, amely új hitközségeket akar életbe léptetni minden indok nélkül, csak azért, mert egyeseket a bosszuallás szelleme tart fogva.

A reghini hitközség elnöksége, amely szintén résztvevő a tárgyaláson meleg szavakban modott köszönetet dr Klein Miksának azért az értékes szolgálataért, amelyet általában is, de különösen az ő hitközségüknek érdek nélkül teljesített.

A kérdésre még vissza fogunk térni.

A népszavazás nem dönt véglegesen a Saar-vidék sorsáról

Tömeghangulat Németországhoz való visszacsatolás ellen

A Népszövetség január 13-ára tüzte ki a népszavazást a Saar-vidéken, hogy döntsön a lakosság afelől, akar-e Németországhoz csatlakozni, vagy nem. Legalább is a német sajtószolgálat így állította be a dolgot. Ha több „igen” lesz, akkor másnap bevonul a horogkereszt, ha több „nem”, akkor marad minden a régiiben. A dolog azonban nem egészen ilyen egyszerű, — és ez némi vigasztalást jelent nemcsak a saarvidéki zsidóság, hanem minden ottlakó polgár számára, akit még nem fertőzött meg teljesen a barna örület. A népszövetségi alkotmány szerint ugyanis a népszavazás csak informatív jelleggel bír a Népszövetség számára a döntést illetően. A Népszövetség ezenkívül egy bíróságot és végrehajtó hatalmat küld ki, amely az esetleges hatalom átadása után még egy évig marad a Saarvidéken. A lakosságnak azonban körülnemhatárolt időn belül van ezek után is joga panaszalval a Népszövetséghez fordulni. Egyelőre tehát teljesen Franciaországtól függ, hogy átengedik-e jogerősen a Saarvidéket a horogkeresztes Németországnak, vagy nem? Hogy azonban milyen a hangulat a Saarvidéken a nemzsidó lakosság között is, arra jellemző, hogy a két ellenségesen szélsőséges párt, mint a kommunista és a német katolikus párt állást foglalnak a Németország-hoz való csatlakozás ellen. A katolikus párt hivata-

BRATCA FAMILIA PENZIO

Bihar megye legszebb helyén a cluji-oradeai fővonalon, minden gyorsvonat megállóhelye. — Tizholdas fenyves park, tiszta szobák, folyóvíz, tennis-ground, gyönyörű Körös-strand, fenyvesek. —

Kilünő ellátás, olcsó árak.

Szigoruan rituális koszt is kapható!

Most NIVEA-fogpaszta is

22 Lei

Enyhe, könnyen habzó, csodásízű szájapoló. Ime egy ösztönszerű ítélet. „Felhagyom régi fogpasztámat, amelyet egy évtized óta használtam és ezentul csak a NIVEA-fogpasztát fogom használni”.

Minősége: NIVEA
Olcsó és jó!

Ajánlunk tiszta alkohoból készült és Szófer Manó tg.-mureși főrabbi ur alábbi hechserjével ellátott כשר kiváló minőségű forgáscsecet olcsó napi áron.

Kérjen ajánlatot

Fabrica de oțet Niraștau (Nyárádtó)
(Jud. Mureș)

בעוה"ת
האמת ניתן לכתוב שהחומץ בהפאבריק
נירעסטוי - אונגהעני (Nyárádtó) הסמוך לכאן
נעשית בתכלית הכשרות ואין בו קפוק כלל.
ג' חנוכה תרצ"ג ל"ק וואשארהעלי תע"א.
מנחם סופר אבדק"ר

Közvetlen a Gara Nord szomszédságában Hotel IMPĂRĂTUȚUL TRAIAN (Terminus)

szálloda

București, Calea Griviței No. 177. Telefonok: 3-5214 és 3-0069

Az erdélyiek találkozóhelye Bucureștiben!

Elsőrangú szálloda, felvonóval, központi fűtéssel és meleg vizet minden szobában, A szálloda egész személyzete beszél magyarul és németül. — A bérszojga minden vonat érkezésénél a pályaudvaron van és díjmentesen szállítja a szállodába a vendégek poggyászát

Felnőttek és gyermekek

legkellēmesebben a Püspök-gyógyfürdőben

a SCHWARTZ penzióban nyaralhatnak. — Felnőtteknek napi penzió lakás, ellátás és fürdő napi 120 leiért, gyermekeknek havi 2000 leiért lakás, ötszöri hõ ellátás, fürdő és felügyelet. — Hullámfürdő! — Iszapfürdő! Pöstyéni módszer! — Jó nap- és légkura!

los lapja például így ír: — „Mi harcolunk a legutolsó csepp vérünkig ezért az utolsó kis darab német földért, harcolunk a terror és a teremtő német nép mai rabszolgasága ellen. Mi nem akarjuk szülőföldünkön, sem a mai birodalmi kormányt, sem a nemzetiszocializmust látni. Nem akarjuk a Saarvidék Németországhoz való csatolását. Harcolunk a keresztény Németországért — a barna pogányság ellen.” A katolikus német párt egyébként Saarvidék autonomiájáért küzd. A tömeghangulat ellenére azonban mégis bizonytalan, hogy milyen kimeneteli lesz a népszavazás, mert a nációk nagy tömegeket tudnak maguk mögött. Az antiszemita kilengések a Saarvidéken naponta megismétlődnek ma is.

lartva a Primăria tanácsstermében, mely időpontig beadandók az ajánlatok a műszaki ügyosztályhoz, Primăria II. emelet 2. szoba.

Oradea város kultur és jóléti ügyosztálya 19152/1934 sz. a. árlejtési hírdet a „Regina Maria” színház mozgónak 3-évre való bérbeadására. A nyilvános árlejtés 1934 június 30 án lesz megtartva a Kultur és Jóléti ügyosztály helyiségében, Primăria II. emelet 32. szoba, ahol ezen időpontig a felételek is megtudhatók.

— Adakozás. Az Orth, Izr. hitk. Árvahaza és az Árvagondozó Tanoncoithona részére az alantlik adakozások, amelyekért hálás köszönetet mond a Vezetőség. Mezei Béla 200, Balkányi Jenőné 150, Roibari Edéné 100, özv. Spitzer Salamonné 100, Taub N. 100 lei és gyűjtés a Mezei Rózsika és Elefant Emánuel egybekelési ünnepélyén 106 lei. Klór Antal természetbenieket adományozott.

— Az oradeai Poale Mizrachí szervezeti f. hó 24 én este fél 9 órakor saját helyiségében (Ullmann Palota) nagyszabású HEBER MŰVÉS Z EST-et rendez. Az előadás iránt nagy érdeklődés nyilvánul m g. A Poale Mizrachí vezetősége ezuton kéri a tagok és érdeklődők minél nagyobb számban való megjelenését.

— Bármilyen bucurești-i megbízásokat vállalok. Cim a kiadóban.

Árlejtési hirdetmények

Oradea város gazdasági ügyosztálya 12731/1934 sz. a. árlejtést hírdet a Regele Ferdinand 11 sz. alatti „Regina Maria” épületben levő, eddig Hajtegan Péter fodrász által bérelt üzlethelyiségnek 3 évre való bérbeadására. Zárt ajánlatok 1934 június 25-ig adandók be a gazdasági ügyosztályhoz, Primăria I. emelet, 27. szoba.

Oradea város műszaki ügyosztálya 11175/1934 sz. a. árlejtést hírdet a 33 as lüzéremred tisztii étkezdéjén eszközzendő javítási munkálatoknak 170.620 lei költség keretén belül való elvégzésére. A nyilvános árlejtés 1934 június 28-án délelőlt 11 órakor lesz meg-

Fertőzéstől óvja bőreit táplálja Szt. László fertőtlenítő toalettszappan

RÖVID HIREK

ATHEN. — Cascriában súlyos antiszemita kilengések voltak az elmúlt napokban. A zsidó temetőt feldúlták, a zsidó házak ablakait betörték az antiszemita tüntelők.

BERLIN. — Még emlékeztető az a visszatetsző botrány, amelyet Arnold Bronnen, zsidó író inszenzált több hónapja ezelőtt, hogy kimutassa „árja” származását, Bronnen ugyanis annak idején kijelentette, hogy a mamája egy árja nemessel házasságot kötött el és ennek a násznak lett ő a gyümölcse. Miután így kompromittálta az anyját, apját, az árja nemest és önmagát, semmi akadálya sem volt, hogy „bevágyódjon” a zsidófaló nemzetiszocialisták táborába. Az „árja gyümölcs” felléne most aztán meg is lett a várt gyümölcse. Kinevezték a zsidó színházak és kulturbizottságok felügyelőjévé és a jövőben kizárólag tőle függ, hogy milyen előadások kerülhetnek színre a német zsidó színházakban.

PÁRIS. — A francia sajtó értesülése szerint a német propagandaminisztérium erőteljesen készül az 1936-ban Berlinben megartandó Olimpiászra, amelyen hatalmas propagandát akar kifejteni a nemzetiszocializmus érdekében. Ennek a propagandának érdekében ígerte meg az athéni konferencián, hogy a zsidó sportolókat szabadon engedje a versenyekre, hogy beugrassa az összes államokat a versenyen való részvételre. Hír szerint Palesztina zsidó sportolói is beleesnek ebbe a kelepcebé és el fognak menni a berlini Olimpiászra, noha ezzel csak rossz szolgálatot tesznek a zsidó önértéknek.

STRASSBURG. Strassburg uccáin az elmúlt napokban Németországból származó röpiratokat osztogattak, amelyben felszólítják Doumergue köztársasági elnöktől, hogy utasítsa ki a zsidó menekülteket, akik elfoglalják az ipari és intellektuális pozíciókat. A lakosság a röpiratok osztogatását horogkeresztes provokációnak tartja.

PRÁGA. Dr. Angelo Goldstein zsidó képviselő a közelmúlt napokban felkereste a csehszlovák igazságügyi minisztériumot és felmutatott egy röpiratot, amely súlyos sértéseket tartalmaz a zsidóság és a zsidó menekültek ellen. A röpiratot Märsch Ostrauban nyomták és az ország majdnem minden nagyobb városában osztogatták. A miniszter azonnali utasította a Märsch Ostraubai ügyészséget a röpirat elkobására és a vizsgálót bevezetésére.

JOHANNISBURG. Az ez évi délafrikai Keren Hajesszod kampányi Sokolow és Smuts táborkok, az ismert cionistábrát jelentébe ünneplés keretében között nyitották meg Johannesburgban. Az első felhívásra azonnali 32.000 font gyűlt össze a Keren Hajesszod céljaira.

NEWYORK. A zsidó kultúregyesület székházában nyílt meg az amerikai zsidó sajtó kiállítás. Összesen 1000 zsidó napi, heti és havai lapot állítottak ki. Ennyi lap jelent ugyanis meg a legutóbbi 64 esztendő alatt, mióta a legelső zsidó lap megjelent Newyorkban. — Dr. Alex Sperber egyetemi tanár, aki a bonni, majd menetelése után a jeruzsálemi egyetemen működött, kinevezték tanárnak a newyorki és a philadelphiai egyetemekre.

VARSÓ. A 80 éves Jankele Bojarskyt a lengyel kormány aranyéremmel tüntette ki, mert 1920-ban megmentett egy oroszok által üldözött lengyel ezredet. — A lezajlott községi választásokról most már pontos adatok számolnak be. 304 lengyel városban összesen 5786 mandátumból a kormánypárt 3298 képviselőt nyert, míg a zsidó pártok 1400 mandátumot szereztek a következő megosztás szerint: 592 aguda, 504 cionista, 48 bundista, 48 jobboldali Poale cion, 15 baloldali Poale cion, míg 168 zsidó képviselő, a többi lengyel pártok listáin került be a tanácsokba. Az antiszemita nemzeti demokráta a keresztény demokráciákkal együtt mindössze 535 mandátumot szereztek.

BUDAPEST. A budapesti sajtó jelentése szerint szűkebb zsidó körben egy bizottság alakult, amely memorandumot nyújtott át a zsidó hitközségnek bizonyos vallási reformok foganatosítása érdekében. A reformisták mindenekelőtt kérik, hogy a héber imarendet korlátozzák és magyar szöveget is iktassanak az imákba. Másik legfontosabb követelésük, hogy a nők elküldötése megszűnjön és együttesen dicserhesék az Urat. (Az a bizonyos reformista lólab ezzel a követeléssel teljesen kilátszik).

LONDON. Wedgewood ezredes kérdést intézett az elsőházból a gyarmati miniszterhez, hogy volt-e tudomása hivatalosan a kormánytól arról, hogy Frick német birodalmi miniszter Palesztinában járt. A miniszter válaszában kijelentette, hogy a kormány tudott arról, hogy Frick a Földközi-tengeren való utazása alkalmával néhány napot Palesztinában töltött el. Wedgewood ezredesnek arra a kérdésére, hogy tud-e a kormány arról, hogy Frick Palesztinában nemzetiszocialista agitációt folytatott — a miniszter nem válaszolt.

RIGA. A lettországi zsidó lapok még mindig nem jelennek meg. Ulmanis miniszterelnök állítólag a klacionistáknak engedélyt adott egy jiddis nyelvű lap kiadására, valamint Dubin sejmiképvisele is engedélyt nyert egy jiddis napilap kiadására. A zsidó munkásszervezetek igen válságos helyzetben vannak. A „Bund” több vezetője még mindig letartóztatásban van. 40 vezető Poale cionisták internáltak. A munkásszervezőknek a szabadulásra csak egyetlen lehetőségük lenne, amennyiben az Executív pálesztinai certifikátot bocsátáná rendelkezésükre.

Palesztinai hírek

A Mizrahi világszervezet Executívja, Rabbi Meir Berlin, Rabbi Fischmann és H. Farbstein újján kérését intézték a főköormányzóhoz, hogy a zsidó állami tisztviselőket mentse fel a szombati szolgálat kötelezettsége alól. A küldötség kérte még a kormányzót, hogy a hawaii kikötő építési munkálatainál is rendeljék el a zsidó munkások kötelező szombati munkaszünetét.

Az „El Mokattam” arab lap jelentése szerint egy arab nemzetiszocialista ifjusági szervezet létesült, amely pontosan német mintára van felépítve. A szervezet célja a következő: Palesztinában egy erőteljes nemzetiszocialista mozgalmat létrehozni, harcolni a cionizmus ellen, kapcsolatot teremteni a palesztinai arab ifjusági mozgalmak és a német nemzetiszocialista párt között.

Amerikai kutatók szerint, állítólag a Holtenger déli részén rézbányának kell lenni. A kutatók a biblia egyes állításával hozzák vonatkozásba felleve-seiket.

Kefar Attaban (Haifa öböl) megkezdtek egy nagyarányú festégyár építési munkálatait. A vállalkozó 2 németországi zsidó. A gyár 6000 font alaptőkével indul. A gyár nemcsak a palesztinai, hanem a szomszédállamok piacaira is számít.

Haifai jelentések szerint egy angol részvénytársaság egy automobil gyár létesítését vette tervbe.

Jaffából jelentik, hogy a ciprusi narancstermés ez évben különösen kedvezően ült ki. A ciprusi narancsokat főként Egyiptomban, Jugoszláviában és Törökországban keresik.

A cionista kongresszus által választott bíróság, a napokban hozta meg az ítéletet a Brith Trumpeldor revizionista ifjusági szervezet certifikát részeseisé ügyében. A kongresszusi bíróság, noha ismételt elíteli, hogy a Trumpeldor parancsnoksága parancsot adott ki, hogy a revizionista ifjuság utasítsa vissza a Jewish Agency certifikátjait és kerülő utakon szerezze ezeket meg, elrendelte a certifikát zárlat feloldását és ki mondja, hogy a jövőben csak a Palesztina hivatalon keresztül áll jogában a Brith Trumpeldornak certifikátokat szerezni.

A palesztinai kormány a napokban hozta nyilvánosságra a legközelebbi pénzügyi év költségvetését, amelyből az látni ki, hogy a kormány 1934 áprilisától 1935 márciusáig a zsidó bevándorlás 30 százalékos növekedésével számolt. Jellemző azonban, hogy a kormány a 30 százalékos növekedést csupán a zsidó többevándorlás tekintetében veszi számításba, azonban a zsidó munkás bevándorlás növekedéséről nem esik a költségvetésben szó.

A kormány tervét szerint Tel-Avivban nagyarányú vasúti építkezések indulnak meg, mert itt akarják kiépíteni az ország egyik legfontosabb vasúti hálózatát.

A legnagyobb hadvezér Napoleon,

a legnagyobb feltaláló Edison

a legjobb kölnivíz

Molnár-Moser

Egyesületi hírek

Petrosaniban megalakult a „Mizrahi” helyi csoport. A gyűlés szónokai Goldstein Márkusz, Soldán József és Hunyadi Andor voltak. Utóbbi nagyhatalú beszédben ismertette a mozgalom célját és lelkes, buzdító szavakat intézett a szép számban megjelent érdeklődőkhez. Majd megtartották a tisztikar választását. Elnökök: Goldstein Márkusz, Alelnökök: Hammer Ábrahám és Soldán József. Jegyző: Kaufmann Márton. Pénztárnok: Simon Lajos. Ellenőrök: Hunyadi Andor és Bieber Lajos, ezenkívül 12 tagú választmány. A csoportnak eddig már 60 tagja van és az Erd. Zsidó Nemzeti Szövetség petrosanai helyi csoportjának keretében fog működni.

Marosmentén B. H. Hamizrachi körzeti konferencia és általános chaluc Pögisa Topliján. Folyó hó 29—30 és Julius 1-én körzeti konferenciát és általános Mizrahi chaluc pögiszi határozott el a B. H. Hamizrachi illetve az Erdélyrészi Hechaluc Hamizrachi Toplijára. A konferencia az utóbbi idők felmerült problémáit fogja tárgyalni, úgymint: a Mizrahi nevelés a jövőben, Hachsara és álija problémák és az erdélyi kibuc reorganizálásának elősegítése.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

M. D. Sätmar. Kérésére készsággel közöljük, hogy a vallásos zsidó ifjuság nevelése szempontjából egész Romániában egyedül a Szilágyi-féle oradeai Zsidó Fiúintézet (Oradea, Str. Delavrancea 17) felel meg legjobban, úgy az orih. zsidó követelményeknek, mint pedagógiai tekintetben.

ZSIDÓ HUMOR

ÉS KISZSIDÓ TÖRTÉNETEK

A művészet

Rabbi Jonathan Eybeschütz, akinek rendkívül mélységű művei még ma is csodálatot váltanak ki a Talmudtudósokból, már korai gyermekéveiben is feltűnt talpraesett, humoros válaszaival. Egy napon a tanítója sörért küldte. A gyermek vette a korsót és kérte a pénzt. A tanítója teletelt komolysággal mondta neki: „Az nem művészet sört pénzért hozni. Pénz nélkül hozni sört, — az a művészet.”

Jonathan nyugodtan elment a korsóval és rövid idő múlva visszatért. Tanítója elé állította a korsót, amelyben természetesen nem volt semmi.

— Hol a sör? — kérdezte a tanító csodálódottan.

Jonathan erre felhuzta a vállát és bölcs nyugalommal a következőképp válaszolt: — „Telén művészet egy korsóból sört inni, amelyben sör van? A művészet sört inni egy olyan korsóból, amelyben nincsen semmi!”

A chéder és a vajaskenyér

Ugyancsak Jonathanról mesélik, hogy egy ízben, midőn reggel a chéderbe indult és egyik kezében a táblát, másik kezében a reggelijét, egy darab vajaskenyeret vitte, elszaladt mellette egy kutya és futtában kikapta kezéből a vajaskenyeret. A dühös Jonathan erre fogta a tábláját és hozzávágta a kutyához ezeknek a szavaknak kíséretében: „Há elvitted a vajaskenyeret, úgy illi van a tábla is és eredj te a Chéderbe.”

A hozomány zsidó dolog

Előkelő házasság költetett lenni a földön. A vőlegény családja is, a menyasszony családja is bechoved kikeresztekedett zsidók és így a vendégek is nagyrészt zsidók voltak.

Ceremónia közben egy öreg zsidó megkérdezte a menyasszony apját:

— Na és mennyi hozományt ad?

— Én nem adok hozományt, én csak apanázst adok.

— Apanázst? És miért ad maga csak apanázst?

— Azért, mert mi már rég ki vagyunk keresztelkedve.

Reb Pinkász és reb Jankev beszélgetnek

— Mikor megházasodtam, megállapodtunk a feleségemmel, hogy a fontosabb ügyek felett én határozok, a kis dolgok felett pedig ő.

— Na és belartottátok ezt?

— Képzeld el, husz éve vagyunk házasok és még eddig semmi fontosabb ügyünk nem volt.

A József farkasa.

Egy zsidó vándortanító egyszer azt magyarázta a gyerekeknek:

— Azt a farkast, amelyik a bibliai Józsefet fölfalta: Zeév ben Kelevnek hívták.

Az egyik gyerek megszólalt: — de bócher, hiszen Józsefet nem is falta föl semmiféle farkas . . .

A bócher válaszolt: Hát akkor azt a farkast hívták így, aki őt nem falta föl . . .

„Csak jótékonyosság”

Mikor Bialik és Semarja Lewin Amerikában jártak, hogy híveket szerezzenek a „Dewir” kiadó-társulatnak, felkerestek egy newyorki nábobot és előadták neki, hogy a „Dewir” készül kiadni Jehuda Halévi és egyéb középkori héber költők kéziratait, jegyezzen tehát részvényeket. A nábob szeliden felelt: „Ilyen súlyos időkben nem engedhetjük meg magunknak, hogy sokszáz esztendő előtti szerzők műveire pazaroljuk a pénzt . . .” Bialik zavarba jött és nem tudott felelni. De Semarja Lewin rögtönözve válaszolt: „Igaz van, Uram, de ne felejtse el, hogy Jehuda Halévi özvegye és négy árvája éhenhalnak Jeruzsálemben!” „Óh, ha jótékonyágrol van szó, — felelt a nábob — az egészen más. Itt van 100 dollár!”